

Stanowisko krajów Grupy Wyszehradzkiej na temat sztucznej inteligencji i maksymalizacji korzyści z niej płynących przed oficjalną publikacją komunikatu Komisji Europejskiej dotyczącego tej kwestii

Sztuczna inteligencja towarzyszy nam w pracy i życiu codziennym – dzięki niej możemy cieszyć się bezpieczniejszymi samochodami, linie produkcyjne obsługują roboty, towarzyszy nam także w nowoczesnym sprzęcie medycznym oraz zwiększa bezpieczeństwo w Internecie. Zagadnienie sztucznej inteligencji nie jest nową koncepcją, pierwsze dyskusje na ten temat toczyły się bowiem już w latach 60. XX wieku; jednakże w ostatniej dekadzie nastąpił bezprecedensowy rozwój tej dziedziny dzięki zwiększeniu mocy obliczeniowej komputerów, większej ilości dostępnych danych, lepszym algorytmom i ogromnym inwestycjom, którym towarzyszyło rosnące zainteresowanie tematyką SI. Obecnie systemy oparte na technologii sztucznej inteligencji są wykorzystywane w wielu różnych zastosowaniach – od smartfonów po giełdy papierów wartościowych. Technologia zaczyna wchodzić w obszary, w których wcześniej nie miała racji bytu – inteligentne systemy potrafią już rozpoznawać między innymi niebezpieczne sytuacje, twarze lub stany emocjonalne. Sztuczna inteligencja stała się faktem i nie ma od niej odwrotu, chociaż trudno jest określić, kiedy nastąpi prawdziwy przełom, podobnie zresztą jak trudno jest oszacować wpływ SI na gospodarkę i społeczeństwo. Z tego powodu powinniśmy się zawczasu przygotować na ten moment, by być w stanie sprostować wszystkim wyzwaniom związanym z błyskawicznym rozwojem technologii, abyśmy mogli jak najlepiej wykorzystać dostępne możliwości i uniknąć potencjalnych zagrożeń w jak największym stopniu.

Według dostępnych prognoz, systemy oparte na sztucznej inteligencji wykorzystywane w transporcie autonomicznym mogą znacznie zmniejszyć liczbę wypadków, a w rezultacie liczbę ofiar śmiertelnych na drogach. Systemy oparte na technologii sztucznej inteligencji mogą przyczynić się do poprawy dokładności diagnoz lekarskich. Co więcej, wdrożenie prostej robotyki w przedsiębiorstwach może prowadzić do zauważalnych oszczędności, **nie mówiąc już o cyfryzacji przemysłu i gospodarki opartej na danych, gdzie zastosowanie rozwiązań opartych na sztucznej inteligencji odgrywa znaczącą rolę.** W praktyce jest to bardzo obiecujący obszar dla europejskich start-upów, w szczególności działających w sektorach takich jak finanse, sądownictwo czy ochrona zdrowia. W rzeczywistości konieczność stawienia czoła wyzwaniu, jakim jest udostępnienie danych przemysłowych do ponownego wykorzystania w całej Europie, jest równie nieuchronne, jak nieuniknione. W końcu SI stanowi innowację opartą na danych. Być może czeka nas również perspektywa wspierania przełomowych innowacji. Sztuczna inteligencja mogłaby w znacznym stopniu wspierać reformę administracji publicznej, między innymi w procesie podejmowania decyzji – na przykład w przygotowywaniu oceny skutków proponowanych regulacji, tym samym tworząc nowe zapotrzebowanie.

Skutki rozwoju technologii sztucznej inteligencji nie są związane wyłącznie z rozwojem przemysłowym i powstaniem nowych form działalności gospodarczej, **mają bowiem również istotny wymiar prawny, społeczny i etyczny.** Podczas gdy z jednej strony sztuczna inteligencja oferuje ogromny potencjał, z drugiej strony istnieje zagrożenie, że wiele zawodów może zniknąć lub ulec radykalnej zmianie w ciągu najbliższych dziesięcioleci. Wyzwania te będą wymagały od nas dogłębnego przyjrzenia się wielu obszarom, które mogą wydawać się niezwiązane z czysto techniczną stroną zagadnienia, między innymi modelom pomocy społecznej czy edukacji, w tym podejścia ludzi do kształcenia ustawicznego przez całe życie, jednocześnie stawiając czoła wyzwaniom związanym ze środowiskiem powstałym dzięki technologii SI.

Powstanie sztucznej inteligencji będzie wiązało się z powstaniem nowych modeli biznesowych, a postępująca automatyzacja pracy doprowadzi z dużym prawdopodobieństwem do skrócenia godzin pracy. Nie sposób jednak rozważać tej kwestii bez zadania sobie kilku pytań. Czy w związku z tym obniżeniu ulegnie wiek emerytalny? Jak będzie wyglądała kwestia pomocy społecznej i opłacania

składek na ubezpieczenia społeczne przez w pełni zautomatyzowane firmy? Należy również podkreślić, że prawa podstawowe oparte na równości muszą pozostać nienaruszone! Obserwujemy także niepokojące sygnały dopływające z czołowych krajów, związane z eksperymentami z inżynierią społeczną i ocenami przy wykorzystaniu nowych technologii, w tym między innymi sztucznej inteligencji. Tego rodzaju podejście nie powinno być wdrażane w Europie i należy unikać jego realizacji za wszelką cenę.

Rozwój technologii sztucznej inteligencji jest uzależniony od dostępu do informacji i danych zarówno z sektora publicznego, jak i prywatnego. Dlatego też inicjatywy mające na celu gromadzenie i udostępnianie danych mogą być korzystne, podobnie jak inicjatywy mające na celu zapewnienie dostępu do danych jednostkom badawczym oraz działom badań i rozwoju w przedsiębiorstwach, a także **budowę zaufanych ekosystemów lub jednolitych wirtualnych hurtowni danych (data warehouse) w celu opracowania technologii SI dla zainteresowanych uczestników w oparciu o architekturę otwartych danych**. Oznacza to stworzenie sprawnych i uproszczonych programów gromadzenia danych i zarządzania nimi na potrzeby edukacji i badań, aby umożliwić rozwój technologii sztucznej inteligencji w wielu dziedzinach, między innymi w medycynie, finansach, biologii, w przemyśle energetycznym oraz chemicznym, w sektorze przemysłowym oraz publicznym, zachowując jednocześnie pełną zgodność z RODO. **Takie hurtownie danych mogą stanowić ogólnoeuropejskie inicjatywy w zakresie otwartych standardów, wzajemnego uznawania certyfikatów i przejrzystych zasad interoperacyjności**. Spółki oraz przedsiębiorstwa mogłyby same udostępniać swoje dane i dzielić się nimi na zasadzie dobrowolności oraz z obopólną korzyścią w zaufanym otoczeniu. Należy także zgłębić kwestię wykorzystania otwartych interfejsów API w kontekście źródeł danych. Utworzenie hurtowni danych w celu rozwoju technologii sztucznej inteligencji wymaga podjęcia szeregu działań, wśród których należy wymienić podnoszenie świadomości społecznej w celu zachęcania do wymiany danych w różnych sektorach, zarówno na poziomie całej UE, jak i poszczególnych państw członkowskich. Dodatkowo należy w dalszym ciągu zapewniać dostęp do jak największej ilości danych publicznych w formie otwartych danych. Zapewnienie pełnego bezpieczeństwa i pewności hurtowni danych ma w tym wypadku kluczowe znaczenie.

Należy pamiętać, że badania nad sztuczną inteligencją, jej rozwój i zastosowania mają zasięg globalny, a główni światowi interesariusze są już głęboko zaangażowani w nowo powstałą dziedzinę SI. W związku z tym musimy otwarcie przyznać, że obecnie jesteśmy świadkami zaciętej rywalizacji o przywództwo w zakresie technologii cyfrowych, a Europa, w tym kraje Grupy Wyszehradzkiej, a także europejskie przedsiębiorstwa pozostają daleko w tyle. Ponieważ światowa konkurencja w dziedzinie sztucznej inteligencji jest bardzo intensywna, konieczne jest zwiększenie zaangażowania Unii Europejskiej oraz poszczególnych państw członkowskich w rozwój i wdrażanie systemów opartych na SI w celu uzyskania wiodącej i ważnej roli w kontekście międzynarodowym oraz wsparcia naszych przedsiębiorstw w zdobywaniu wiodącej pozycji w tej dziedzinie. Ostatecznym celem jest **przyczynienie się do sformułowania otwartych, możliwych do wyegzekwowania i uznanych na arenie międzynarodowej norm w zakresie badań, rozwoju i wdrażania etycznie zaprojektowanych systemów i rozwiązań opartych na technologii sztucznej inteligencji**, tak aby zmaksymalizować korzyści dla społeczeństwa oraz uniknąć lub zminimalizować związanych z nimi zagrożeń. Z racji tego, że innowacyjne firmy z całej Europy, w tym także z Grupy Wyszehradzkiej, mogą osiągać korzyści wynikające z lepszego dostępu do danych, uważamy, że starania te są naprawdę ważne dla rozwoju naszej gospodarki.

Opracowanie i ciągłe doskonalenie nowych metod zabezpieczania danych (w tym anonimizacja lub klasyfikacja danych) powinno przyczynić się do zmniejszenia obaw związanych z dostępem do zbiorów danych zawierających dane osobowe. Dlatego też **zapewnienie prywatności i bezpieczeństwa danych oraz opracowanie skutecznych metod realizacji tego celu ma ogromne znaczenie i jest kluczowym aspektem budowania zaufania między użytkownikami danych**.

Ponadto musimy także wziąć pod uwagę dylematy prawne i kwestie natury społeczno-gospodarczej, które pozostają bez odpowiedzi i znaleźć odpowiedzi na następujące pytania: Czym właściwie jest sztuczna inteligencja z prawnego punktu widzenia? W jaki sposób zamierzamy rozwiązać kwestię odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez SI? Komu przysługują prawa autorskie do produktów wytworzonych przez sztuczną inteligencję? Mamy również do czynienia z kwestią szeroko rozumianego bezpieczeństwa i zaufania. Wszelkie podejmowane działania dotyczące tego obszaru muszą być podejmowane i wdrażane z rozwagą, aby skutecznie ułatwić rozwój innowacyjnych i konkurencyjnych w skali światowej europejskich przedsiębiorstw, przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa i dobrobytu obywateli.

Potencjał sztucznej inteligencji jest tak ogromny, że konieczne jest połączenie sił, aby europejskie produkty oparte na technologii sztucznej inteligencji stały się naszą europejską specjalizacją przemysłową, oraz by skutecznie stawić czoła wszystkim związanym z tym wyzwaniom. Oczywiście jest, że wszelkie działania dotyczące produktów opartych na technologii SI wymagają współpracy między zainteresowanymi stronami, w tym osobami wykwalifikowanymi i przeszkolonymi w zakresie praktyk regulacyjnych oraz ekspertami technicznymi zajmującymi się technologią SI. Na tym etapie korzystne wydaje się **utworzenie jednolitych piaskownic regulacyjnych na szczeblu UE**, ponieważ testowanie i eksperymenty powinny zawsze poprzedzać realizację jakichkolwiek konkretnych działań o charakterze legislacyjnym lub nielegislacyjnym.¹ Głównym celem jest przeprowadzenie testów i badań przed podjęciem jakichkolwiek działań, które mogą zaszkodzić rozwojowi innowacyjnych technologii i przedsiębiorstw, w tym także spółek w Grupie Wyszehradzkiej.

Cyfryzacja obejmująca także rozwój sztucznej inteligencji, jest kluczowym elementem pozwalającym na zwiększanie konkurencyjności Europy na świecie. Musimy o tym pamiętać, opracowując nowe polityki, a także rozmawiając o finansowaniu i **pozyskiwaniu funduszy**.

Biorąc pod uwagę specyfikę nowych technologii takich jak sztuczna inteligencja, konieczne jest, aby wszelkie działania były wdrażane bezzwłocznie, a jednocześnie w dynamiczny sposób umożliwiający ich elastyczne dostosowanie. Pod tym względem dobrym rozwiązaniem byłoby przyjęcie **wytocznych KE**. Ponadto należy rozważyć podjęcie prac dotyczących w szczególności obszaru odpowiedzialności, biorąc pod uwagę sposób, w jaki zalecenia, decyzje i działania podejmowane bez interakcji międzyludzkiej odbywają się w całym łańcuchu wartości przetwarzania danych. Na pewnym etapie niezwykle ważną kwestią będzie również przeprowadzenie przeglądu prawa publicznego i prywatnego, dotyczący między innymi obowiązków operatorów robotów opartych na technologii SI w zakresie ich kontroli, na przykład za pomocą czarnej skrzynki, oraz znalezienie równowagi w zakresie praw podstawowych, na przykład prawa do pracy lub prawa do informacji.

¹ Wyobrażamy sobie te piaskownice jako cyfrowe środowisko wirtualne, w którym zainteresowane strony z różnych sektorów mogą eksperymentować z danymi i algorytmami, testując swoje nowe produkty, usługi lub inne pomysły. Przewidujemy, że infrastruktura piaskownicy będzie stanowić zintegrowane środowisko programistyczne (IDE) pozwalające na szybkie prototypowanie i testowanie nowego kodu usług cyfrowych, wraz z zestawem procedur, procesów i polityk umożliwiających ich wdrożenie i rozwój. Utworzenie piaskownicy umożliwi uwolnienie potencjału udostępnianych danych poprzez integrację zbiorów danych, źródeł danych i interfejsów API pochodzących od innych zainteresowanych stron, takich jak przedsiębiorstwa i/lub start-upy. Wykorzystanie zanonimizowanych i symulacyjnych danych przetwarzanych w bezpiecznym środowisku testowym, nawet na grupie wybranych wolontariuszy i w określonych ramach czasowych, pozwoli organom regulacyjnym na podjęcie świadomych decyzji. Z drugiej strony zaś organy regulacyjne mogą obserwować i dostrzegać obszary, w których należy podjąć działania, a także kwestie, które nie wymagają żadnych interwencji na podstawie dowodów empirycznych. Piaskownica stanowi zatem środek służący usprawnieniu procesów legislacyjnych związanych z technologią oraz sposób tworzenia odpowiednich przepisów, w tym samoregulacji i współregulacji, na podstawie faktów.

Zagadnienie sztucznej inteligencji obejmuje również kwestię otwartych standardów, które pomagają zapewnić interoperacyjność i swobodny przepływ danych, których sztuczna inteligencja potrzebuje w ogromnych ilościach. W konsekwencji rodzi to olbrzymie zapotrzebowanie na moc obliczeniową. **Ogromne znaczenie mają również kwestie cyberbezpieczeństwa, którymi zdecydowanie należy się zająć.** Dlatego też musimy patrzeć na zagadnienie SI biorąc pod uwagę całą jego złożoność.

Uważamy, że wszystkie kwestie związane z technologią sztucznej inteligencji powinny zostać w najbliższej przyszłości rozpatrzone w możliwie najszerszym zakresie z perspektywy gospodarczej, społecznej i bezpieczeństwa. Chcemy, aby w dyskusję zaangażowały się wszystkie zainteresowane strony – europejskie przedsiębiorstwa, krajowe i międzynarodowe organizacje rządowe i pozarządowe, obywatele oraz przedstawiciele administracji publicznej. Jedynie poprzez otwartą, wszechstronną i bogatą w treści debatę będziemy w stanie wyjść naprzeciw najbardziej palącym zagadnieniom i opracować nasze podejście do tej kwestii na najbliższe lata. Liczymy na inicjatywę ze strony Komisji Europejskiej. **Niezmiernie ważne jest jak najszybsze utworzenie europejskiego forum debaty na temat sztucznej inteligencji (Europejskiego Obserwatorium SI).** Utworzenie takiej jednostki ułatwi nam znalezienie odpowiedzi na pojawiające się pytania oraz zaprojektowanie dalszych ścieżek rozwoju dla dobra obywateli i przemysłu naszej zjednoczonej Europy, biorąc pod uwagę skutki społeczne i gospodarcze. Jednocześnie może ona również określić związane zagrożenia i wyzwania związane z rozwojem technologii w celu umożliwienia podjęcia odpowiednich działań zapobiegawczych.

PRIORYTETY:

1. W ramach poważnych wysiłków na rzecz **uczynienia z cyfryzacji priorytetu Unii Europejskiej po 2020 roku** należy zwrócić szczególną uwagę na kwestie związane z szybkim rozwojem sztucznej inteligencji.
2. Innowacyjność opiera się na danych - zobowiązujemy się do podjęcia **ogólnoeuropejskiej inicjatywy na rzecz ustanowienia ambitnych ram w celu otwarcia danych na potrzeby innowacji w celu przyspieszenia badań, rozwoju i wdrażania etycznie zaprojektowanych systemów opartych na technologii sztucznej inteligencji**, które będą w pełni zgodne z RODO.
3. Podkreślamy konieczność **zapoczątkowania debaty na temat właściwego mechanizmu finansowania**, biorąc pod uwagę fakt, że rozwój sztucznej inteligencji jest kluczowym elementem zwiększania konkurencyjności Europy na arenie międzynarodowej.
4. Dążymy do stworzenia na szczelbu UE **jednolitych piaskownic regulacyjnych**, które będą wspierać badania i rozwój w kilku obiecujących dziedzinach, takich jak medycyna, prawo, rynki finansowe, usługi, przemysł wytwórczy i motoryzacyjny, a także rolnictwo, ochrona środowiska, gospodarka wodna, a nawet przemysł spożywczy.
5. Zdajemy sobie sprawę, że **sztuczna inteligencja może znacząco wspierać reformę administracji publicznej, między innymi w procesie podejmowania decyzji**, na przykład w przygotowywaniu oceny skutków proponowanych regulacji, dlatego też należy w dalszym ciągu analizować i promować jej wykorzystanie.
6. W tym względzie nie powinniśmy lekceważyć ogólnego **znaczenia edukacji i badań**. Należy dążyć do stworzenia środowiska akademickiego sprzyjającego technologii sztucznej inteligencji poprzez tworzenie nowych, multidyscyplinarnych programów opartych na SI oraz wzmacnianie współpracy odpowiednich instytucji akademickich i badawczych.
7. Niezwykle ważne jest ustanowienie **Europejskiego Obserwatorium SI**, w którym będą brały udział wszystkie strony zaangażowane w działania związane z technologią sztucznej inteligencji.
8. Kwestie **cyberbezpieczeństwa** i zaufania muszą być brane pod uwagę w każdych okolicznościach.

9. Wzywamy Komisję Europejską do **zbadania skutków**, jakie mogą **wywrzeć na siłę roboczą w UE** stosowane w przemyśle rozwiązania związane z technologią SI.

Zapraszamy pozostałe państwa członkowskie Unii Europejskiej do przyłączenia się do inicjatywy na rzecz realizacji ambitnego projektu SI dla przyszłości Unii Europejskiej.